

УДК 811.134.2'373

ЛЯПУНОВА Н. В.

*(Київський національний лінгвістичний університет)***РОЛЬ ІНТЕРНЕТУ В НЕОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСАХ СУЧАСНОЇ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ**

У статті розглядається роль мережі Інтернет, як явища науково-технічного та соціального характеру, в якості одного з чинників, що керують неологічними процесами в сучасній іспанській мові. Аналізується вплив Інтернету на оновлення лексичного складу іспанської мови і основні риси перебігу процесів неологізації в мережній лексичній системі.

Ключові слова: лексика, лексична одиниця, неологізація, неологізм, Інтернет, мережне мовлення.

Ляпунова Н. В. Роль Интернета в неологических процессах современного испанского языка. В статье рассматривается роль сети Интернет, как явления научно-технического и социального характера, в качестве одного из факторов, управляющих неологическими процессами в современном испанском языке. Анализируется влияние Интернета на обновление лексического состава испанского языка и основные черты протекания процессов неологизации в сетевой лексической системе.

Ключевые слова: лексика, лексическая единица, неологизация, неологизм, Интернет, сетевая речь.

Lyapunova N. V. The role of the Internet in the neological processes of the modern Spanish language. The article dwells upon the role of the Internet, being a phenomenon of the scientific-technical and social nature, as one of the factors which determine the neological processes in the modern Spanish language. The influence of the Internet on the renovation of the vocabulary of the Spanish language is analyzed, as well as the main features of the neological processes in the Net lexical system.

Key words: vocabulary, lexical unit, neology, neologism, Internet, Netspeak.

Актуальність. Неологізація є процесом утворення нових лексичних елементів в мові, що підтримує процес постійного оновлення всіх шарів словника, і як така є притаманною будь-якій живій мові, забезпечуючи її здатність до максимально ефективного обслуговування комунікативних потреб мовців. Одним з основних питань неології як науки, що досліджує неологічні процеси, є питання про чинники, які керують цими процесами. Створення мережі Інтернет стало одним з чинників науково-технічного характеру, що найбільше вплинуло на еволюцію лексичного складу іспанської мови в останні роки. Актуальність дослідження ролі цього фактору зумовлюється недостатньою його розробленістю у вітчизняній лінгвістиці. Аналіз праць і публікацій вітчизняних та зарубіжних авторів, в яких проводиться розгляд даної проблеми, дозволяє говорити про важливість Інтернету як одного з рушіїв оновлення лексичного складу мови, проте, причини, механізми та наслідки його впливу на неологічні процеси саме іспанської мови є недостатньо дослідженими, і відтак вимагають подальшого опрацювання. **Наукова новизна** дослідження полягає в аналізі ролі, що відіграє Інтернет, як явище не лише технологічного, а й соціального порядку, в оновленні словникового складу іспанської мови.

Метою цієї статті є спроба аналізу місця та ролі Інтернету як одного з чинників, що впливають на утворення нових лексичних елементів в іспанській мові. **Теоретичне значення** роботи визначається тим, що розв'язання поставленої мети може сприяти глибшому розумінню протікання неологічних процесів в мові в цілому і в мережній субмові зокрема, і закономірностей, за якими вони відбуваються, та сприяти формуванню мережної мовної компетенції. **Об'єктом** дослідження є лексична система іспанської мови, розглянута з точки зору впливу мережі Інтернет як чинника її розвитку та оновлення. **Предметом** дослідження є лексичні одиниці мережного походження на різних ступенях їх входження в мову.

Мова є функціональною системою, вона змінюється там і тоді, де і коли вона перестає відповідати комунікативним потребам мовців. Зміни в мові відбуваються двома шляхами: через втрату елементів (процес архаїзації) та через набуття нових елементів (процес неологізації). Ці два процеси незалежні один від одного, оскільки поява одного явища не обов'язково призводить до зникнення іншого, і навпаки. Лексичний рівень мови є найбільш рухомим та чутливим до нововведень. Рухливий характер словникового складу мови вирізняє лексичний рівень серед інших мовних рівнів. Розвиток мови в діяхронії найбільш активно та очевидно виявляється на рівні лексики, що зумовлено низкою особливостей, які відрізняють його від інших рівнів мови, зокрема більш високим ступенем позамовної детермінованості. Швидкість оновлення лексичного складу мови значно перевищує швидкість реноваційних процесів на морфологічному рівні, і є незрівнянно вищою, ніж швидкість оновлення фонетичної та синтаксичної системи мови. На відміну від фонетичного та граматичного рівнів, функціонування яких реалізується через комбінацію сталої та обмеженої кількості елементів

(більшість сучасних мов оперує кількома десятками фонем та кількома сотнями морфем), лексичний рівень налічує десятки та сотні тисяч елементів (лексичних одиниць), кількість яких до того ж постійно змінюється.

Той факт, що лексичний рівень мови є таким, що найбільше з усіх рівнів піддається позамовним впливам, і, зокрема, з цієї причини знаходиться в стані постійного та швидкого оновлення, констатували такі лінгвісти, як В. фон Гумбольдт [Гумбольдт 1984, с. 319], Л. Єльмслев [Hjelmslev 1968, с. 59-85], та інші [Падучева 2004, с. 25; Скибина 1998, с. 22]. Так Л. Єльмслев писав про те, що фонетичний та граматичний рівні мови є більш сталими та закритими, на відміну від лексичного, що є відкритим для розвитку під впливом зовнішніх щодо мови факторів: змін в матеріальному світі та суспільстві. Слова з'являються, зникають та з'являються знову, підкорюючись комунікативним потребам носіїв мови [Hjelmslev 1968, с. 60]. Вплив комунікативних потреб на мовну систему в цілому та на її лексичний рівень є різнонаправленим. В той час, як система прагне не змінюватись, реалізуючи принцип сталості та послідовності, лексика прагне до швидкого оновлення, підкорюючись принципу адаптації. Консервативність системи та мінливість лексики однаково слугують забезпеченню можливості спілкування [Hjelmslev 1968, с. 52]. Причина постійних лексичних змін полягає головним чином в призначенні лексичного рівня – відтворенні концептуального світу шляхом пристосування до будь-яких змін цього останнього [Fernández Sevilla 1982, с. 29].

В якості основного процесу у розвитку лексики лінгвісти називають процес неологізації як такий, що відображає загальний поступовий рух мови. Процеси архаїзації та неологізації є визначальною рисою розвитку будь-якої живої мови. Оновлення словника шляхом введення до нього нових слів та виключення застарілих – один з найважливіших чинників розвитку мови і показник її динамічного характеру. Лексичний склад будь-якої живої мови знаходиться в стані постійної та безперервної зміни. Лінгвіст Р. О. Будагов висунув припущення, що розвиток лексичного складу є постійним процесом його удосконалення, оскільки в такий спосіб мова долає власні недоліки – розмитість диференціації, відсутність необхідної номінації, конфлікт між лексичними можливостями, що існують на конкретному етапі розвитку мови та прагненням мовців висловлювати свої думки якомога більш адекватно, стилістично різноманітно та логічно коректно [Будагов 1976, с. 56-89].

Одне з найважливіших питань неології – це питання про чинники, що сприяють появі в мові нових лексичних одиниць. У зв'язку з цим говорять про мовну та позамовну зумовленість лексичних змін. Впливу зовнішніх щодо самої мови (соціальних, політичних, культурних, географічних тощо) чинників відводиться суттєва роль у розвитку словникового складу мови. Поряд із суспільно-політичними, до позамовних чинників розвитку мови першочергового значення відносять науково-технічний розвиток. Поява нових артефактів вимагає створення нових слів на їх позначення, а перехід новостворених об'єктів до загального вжитку сприяє виникненню більш чи менш широкого пласту лексики, в тому числі просторічної, сленгової, експресивно забарвленої тощо, пов'язаної з їх використанням та обслуговуванням. Проте, не зважаючи на важливу роль позамовних чинників у розвитку лексичної системи мови, не всі лексичні зміни зумовлюються зовнішніми щодо мови причинами. Саме функціонування мови в якості засобу комунікації може ініціювати такі зміни, які не залежать від функціонування мовної спільноти. До таких факторів належать: тенденція до універбації (заміни словосполучення словом), зумовлена дією закону економії мовних засобів; тенденція до узагальнення (керує створенням гіперонімів); тенденція до диференціації (керує створенням гіпонімів); метафоричні процеси; стильова належність слова тощо.

Створення мережі Інтернет відноситься, безсумнівно, до чинників науково-технічного походження. Проте є декілька характерних особливостей, що відрізняють спровокований ним процес неологізації від аналогічних явищ, що йому передували. В цілому, коли йдеться про створення нових лексичних одиниць, Інтернет виступає в ролі фактора, що сприяє постійному збагаченню лексичного запасу мови. Подібні явища супроводжували так чи інакше всі значні науково-технічні відкриття, і вибуховий спалах неологічних процесів під впливом спочатку науково-технічної, а потім інформаційної революції є добре вивченим в лінгвістиці явищем. Тим не менш, деякі фактори відрізняють процес неологізації, спровокований появою Інтернету, від тих, що відбувалися до цього часу. По-перше, темпи розвитку мережних технологій, а разом з тим і темпи їх інтеграції в побут пересічних користувачів є надвисокими порівняно із відповідними темпами попередніх технічних інновацій. Протягом п'яти років існування Інтернет досяг аудиторії, що перевищує 50 млн. користувачів. Для порівняння: аудиторія радіо досягла цієї цифри за 38 років, телебачення – за 13, кабельного телебачення – за 10. По-друге, завдяки цим самим технологіям зросла швидкість обміну інформацією і розмилися межі між спеціалістами та не-спеціалістами в галузі мережних технологій,

внаслідок чого термін між моментом виникнення нового терміну і моментом, коли він стає відомим широкій аудиторії значно скоротився. Відповідно процес створення нових лексичних одиниць став значною мірою хаотичним та некерованим.

Серед характерних рис мережної неологізації можна назвати такі:

1) Вибухоподібна поява великої кількості нових технологій та їх перехід в якість доступних для широких верств населення. Розвиток комп'ютерних мереж як в технологічному плані, так і в соціальному відбувався надзвичайно швидко, порівняно з іншими технічними новинками. Відповідно, кількість та швидкість появи нових термінів, пов'язаних з Інтернетом, теж перевищує всі попередні показники, що підтверджується і швидкою появою тематичних словників мережної лексики. Служба World Wide Web з'явилася у 1991 р., а у 1995 вже з'явилися перші англomовні словники мережної лексики: *Que's computer & Internet dictionary* Брайана Пфаффенбергера та Дейва Уолла, *The Internet dictionary* Крістіана Крамліша, та деякі інші. В тому ж році з'явилося перше видання англо-іспанського словника мережної лексики за авторством Р. Ф. Кальво, *Glosario básico inglés-español para usuarios de Internet*.

2) Сама природа мережі Інтернет, яка робить можливим практично миттєве розповсюдження інформації, справляє як прямий, так і опосередкований вплив на неологічні процеси. Спричиняючи появу необхідних для її опису термінів, мережа одночасно стає інструментом їх найширшого розповсюдження. Відомості про появу нового мережного явища (чи то технологічної, чи суспільної природи) і, відповідно, пласт лексики, що описує це явище, передаються зацікавленим в цьому мовцям за допомогою самої ж мережі, і швидкість входження нових термінів до мережної субмови коливається від декількох днів до декількох місяців.

3) Високий ступінь інтегрованості пересічного користувача до мережних технологічних процесів. Користування мережею потребує від комуніканта мінімальної ознайомленості з технічним та програмним забезпеченням комп'ютера, мережним технічним та програмним забезпеченням, програмними обмеженнями та афордансами обраної комунікативної ситуації. Кожен з цих етапів входження до мережної комунікації вимагає від її учасника рефлексії, яка, в свою чергу, потребує відповідних мовних засобів. Внаслідок цього мова споживачів мережних технологій привласнює значну частину того шару лексики, що належить до професійного жаргону програмістів та системних адміністраторів.

4) В тій частині мережної лексики, яка належить до розмовного стилю або сленгу, спостерігається не тільки високий темп неологічних процесів, але й швидка архаїзація та вихід слів з ужитку. Разом із появою нового терміну в різних комунікативних групах мають тенденцію виникати одночасно декілька його стилістично забарвлених синонімів, з яких у широкому вжитку лишається один-два, а інколи не лишається жоден. На зміну їм так само швидко приходять інші лексичні одиниці. Значну роль в цих процесах відіграють мода та меметичний потенціал нових слів.

5) Специфіка мережі Інтернет як явища не лише науково-технічного, а й суспільно-політичного порядку. В якості нового комунікативного середовища Інтернет дав початок новим формам та способам соціальної взаємодії, в рамках яких з'явилися нові соціальні ролі та відношення, що потребують нових слів на своє позначення.

В якості соціального явища мережа Інтернет характеризується трьома основними рисами. По-перше, своєю здатністю модифікувати поведінку користувачів. Навіть не беручи до уваги таке явище, як інтернет-залежність, що нині оцінюється психологами нарівні з наркотичною, алкоголічною чи ігровою, можна згадати про одну з суттєвих суспільно-значущих характеристик мережного спілкування, а саме – послаблення внутрішньої цензури у поєднанні з відсутністю зовнішньої. Це спостерігається і на рівні мовної грамотності (нехтування правилами орфографії та синтаксису не через незнання, а через небажання докладати зусиль до їх дотримання), і на рівні етикету (тенденція до неформального і навіть ненормативного стилю спілкування), і на рівні морально-етичних та юридичних норм (інформаційно-комунікативні ресурси, присвячені таким суспільно засуджуваним сферам діяльності, як тероризм, самогубство чи сексуальні збочення, в Інтернеті не лише присутні, але й загально доступні). По-друге – присутністю і активною взаємодією представників найрізноманітніших етнічних та соціальних груп, в тому числі таких, комунікація між якими за інших обставин була б маловірогідною, що веде до більш жвавого культурного взаємообміну і взаємопроникнення, і зрештою сприяє процесу загальної глобалізації, принаймні на рівні обігу інформації. По-третє – майже повною невідконтрольністю будь-яким державним чи приватним структурам. В більшості країн ринкової економіки мережа Інтернет є зоною абсолютно вільного спілкування. Все це веде до стихійності та неконтрольованості процесу неологізації, а також

розширення словникового складу мережної субмови за рахунок сленгової та експресивно-забарвленої лексики.

В той же час, внутрішньомовні чинники так само діють в мережній субмові, як і в мові в цілому. Так, наприклад, закон економії мовних засобів є навіть більш активним в мові мережного спілкування, з огляду на цілий ряд фізичних та соціо-культурних умов, в яких протікає спілкування. Це, в свою чергу, збільшує активність таких словотвірних засобів, як аббревіація, універбація, усічення, порівняно із іншими.

Висновки. Лексичний рівень мови є найбільш рухомим серед усіх: швидкість його оновлення значно перевищує швидкість оновлення морфологічного рівня, і є незрівнянно вищою, ніж швидкість оновлення фонетичного та синтаксичного рівнів. Причиною постійного процесу створення нових лексичних одиниць є призначення лексичного рівня, що полягає у відтворенні концептуального світу з метою найбільш ефективного його опису. Одним з найважливіших питань неології вважається питання про чинники, що керують неологічними процесами і можуть бути як мовними, так і позамовними. Серед позамовних чинників, що найбільше вплинули на розвиток лексичного складу іспанської мови в останні роки, одним з найбільш активних є створення мережі Інтернет. Хоча існування Інтернету відноситься, до чинників науково-технічного походження, воно водночас є і чинником соціального порядку, а також стимулює дію певних внутрішньомовних чинників, таких, як закон економії мовних засобів. Існує певна кількість характерних особливостей, що відрізняють спровокований появою Інтернету процес неологізації від аналогічних явищ, що йому передували, і надають йому унікального характеру. В цілому, коли йдеться про створення нових лексичних одиниць, Інтернет виступає в ролі фактора, що сприяє постійному збагаченню лексичного запасу мови.

Подальші перспективи дослідження полягають у необхідності більш детального вивчення особливостей мови мережного спілкування в цілому, та її лексичної системи зокрема. Зважаючи на відносну молодість мережної лінгвістики як галузі мовознавства, та відносно незначну кількість досліджень в цій сфері, неологічні процеси в іспанській мережній субмові та чинники, що впливають на ці процеси, досі є недостатньо вивченими. Відтак, дослідження динаміки, характерних особливостей та визначальних факторів процесу оновлення лексичного складу мережної субмови становить одне з актуальних завдань мережної лінгвістики.

Література

- Будагов Р. А. Человек и его язык / Рубен Александрович Будагов. – М. : Издательство московского ун-та, 1976. – 429 с.
 Гумбольдт В. фон. Избранные труды по языкознанию / Вильгельм фон Гумбольдт; [пер. з німецької Г. В. Рамишвили]. – М. : Прогресс, 1984. – 397 с.
 Падучева Е. В. Динамические модели в семантике лексики / Елена Викторовна Падучева. – М. : Языки славянской культуры, 2004. – 608 с.
 Скибина В. И. Распространение национального языка и проблемы лексикографии (на материале английского языка) : Дис. ... д-ра филол. наук : 10.02.04 / Скибина Валентина Ивановна. – Запорожье, 1998. – 396 с.
 Fernández Sevilla J. Neologna y neologismos en español contemporáneo / Julio Fernández-Sevilla. – Granada : Universidad de Granada, 1982. – 45 p.
 Hjelmslev L. El lenguaje / Louis Hjelmslev. – Madrid : Gredos, 1968. – 185 p.

УДК 81'44:811.581+811.161.2

МАЛИНЮК І. В.

(Київський національний лінгвістичний університет)

ЗВУКОЗОБРАЖАЛЬНІСТЬ У КОНТЕКСТІ ТЕОРІЙ ПОХОДЖЕННЯ МОВИ

У статті розглядається проблема звукозображення, широке розуміння якої лежить у площині концепцій походження мови. Прокоментовано основні дискусійні гіпотези походження мови та зосереджено увагу на критичному тлумаченні двох концепцій – звуконаслідувальної та вигукової, дотичних до вивчення питань звукозображальної лексики.

Ключові слова: звукозображальна лексика, походження мови, звуконаслідувальна та вигукова концепції.

Малинюк І. В. Звукоизобразительность в контексте теорий происхождения языка. В статье рассматривается проблема звукоизображения, широкое понимание которой лежит в плоскости концепций происхождения языка. Прокомментированы основные дискуссионные гипотезы происхождения языка и сосредоточено внимание на критическом толковании двух концепций – звукоподражательной и междометной, касающихся изучения вопросов звукоизобразительной лексики.

Ключевые слова: звукоизобразительная лексика, происхождение языка, звукоподражательная и междометная концепции.

Malyniuk I. V. Onomatopoeia in the context of the theories of the origin of language. The article deals with the problem of the onomatopoeia, a broad understanding of which lies in the concept of the origin of language. Major hypotheses of the origin of